

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
магістрантів і молодих дослідників**

«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ХХІ СТОЛІТТІ»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО
ПРАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР**

29 жовтня 2025 року

Біла Церква
2025

правового статусу громадян і іноземців. Важливою умовою є також формування єдиної судової практики, яка б забезпечувала однакове застосування норм у подібних правовідносинах.

Висновок. Колізії в аграрному праві України щодо громадян та іноземців або осіб без громадянства виникають через різницю в обсязі їхніх прав на землю та інші ресурси. Їхнє подолання сприятиме не лише стабільності правового регулювання, а й розвитку аграрного сектору, залученню інвестицій та ефективному використанню земельних ресурсів.

УДК 341.241"20"

ГАМОЦЬКИЙ Я.В., магістрант

Науковий керівник – **МАЛИШКО І.В.**, старш. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ УГОД У ХХІ СТОЛІТТІ

Проаналізовано ключові етапи розвитку міжнародних торговельних угод у ХХІ столітті, визначено основні тенденції глобальної економічної інтеграції, виклики для багатосторонньої торговельної системи та перспективи її трансформації в умовах цифровізації та геополітичної напруги.

Ключові слова: міжнародна торгівля; економічна інтеграція; ВТО; регіональні торговельні угоди; глобалізація; протекціонізм.

Український протекціонізм – це політика, спрямована на захист вітчизняних виробників від іноземної конкуренції шляхом обмеження імпорту та стимулювання експорту. Основними інструментами є встановлення тарифних бар'єрів (мита) та нетарифних бар'єрів (ліцензування, квотування, бюрократичні перешкоди, стандарти)

Міжнародна торгівля — це система обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою між різними країнами світу, яка охоплює сукупність зовнішньоторговельних операцій усіх держав. Вона передбачає експорт — вивезення товарів і послуг за кордон, та імпорт — їхнє ввезення на внутрішній ринок. Основними елементами міжнародної торгівлі є товарна структура, що відображає співвідношення різних груп товарів у світовому обороті, та географічна структура, яка показує розподіл торговельних потоків між країнами.

На початку ХХІ століття міжнародна торгівля продовжувала розвиватися в межах багатосторонньої системи Світової організації торгівлі (ВТО), яка забезпечувала універсальні правила та механізми врегулювання спорів [1, с.12–15; 2, с.7]. Проте уповільнення переговорного процесу в межах Дохійського раунду та зростання геоекономічних інтересів держав сприяли активному укладанню регіональних торговельних угод, які стали більш гнучким інструментом співпраці [3, с.20–25].

Ключові тенденції еволюції міжнародних торговельних угод включають:

- зміщення акценту від багатосторонніх до мегарегіональних форматів, таких як СРТРР та USMCA, що охоплюють значні частки світового ВВП [4, с.32–36];
- інтеграцію положень про цифрову торгівлю, інтелектуальну власність та сталий розвиток, що відображає зміни глобальної економіки [5, с.14–18];
- посилення протекціоністських заходів та торговельних бар'єрів унаслідок глобальних криз, зокрема пандемії COVID-19 та воєнних конфліктів [6, с.8–12].

Одночасно багатостороння система ВТО стикається з кризою ефективності через затримки у прийнятті рішень та обмеження роботи механізму врегулювання спорів [7, с.3–6]. Це сприяє поширенню практики укладання двосторонніх і регіональних угод, що дозволяють державам швидше адаптуватися до змін світового ринку [8, с.4–9].

Україна активно інтегрується у глобальні торговельні процеси через Угоду про асоціацію з ЄС, участь у системі СОТ та укладання нових угод про вільну торгівлю [9, с.10–13]. Така політика сприяє розширенню ринків збуту, але водночас потребує адаптації національного законодавства та підвищення інституційної спроможності для ефективного виконання зобов'язань.

Україна активно бере участь у міжнародній торгівлі, з товарообігом, що зростає, особливо в 2024 році. Провідними торговими партнерами є країни ЄС, зокрема Польща, Німеччина, а також Китай та Туреччина. Основними експортними товарами є сільськогосподарська продукція (зернові, рослинні олії), а імпортуються енергетичні матеріали, машини, транспортні засоби та фармацевтична продукція.

Висновок. Еволюція міжнародних торговельних угод у XXI столітті відображає зсув від класичних багатосторонніх форматів до більш гнучких регіональних та цифрових моделей співпраці. Для України участь у глобальній торговельній системі є стратегічним інструментом економічного зростання, що вимагає посилення інтеграційної політики, дотримання міжнародних стандартів та розвитку інституційного потенціалу.

УДК: 347.77:

КАРМАЗІНА Л.С., магістрантка

Науковий керівник – **ПАХОМОВА А.О.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТЕНТНЕ ПРАВО І ПРИНЦИП СВОБОДИ КОНКУРЕНЦІЇ: МЕЖІ ПРАВОМІРНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИНАХОДУ

Досліджено конфлікт між патентною монополією та свободою конкуренції. Окреслено межі виключного права через антимонопольне регулювання, обов'язкові ліцензії та інші законні обмеження. Наголошено на потребі балансу інтересів патентовласника та суспільства.

Ключові слова: патент, патентне право, принцип свободи конкуренції, винахід, антимонопольне право.

Патентна система історично була створена як ключовий інструмент захисту інновацій та стимулювання науково-технічного прогресу. Патент, будучи інструментом захисту інновацій, гарантує своєму власнику виключне майнове право на використання винаходу та можливість забороняти іншим його використання. Зазначене право дає винахідникові чи правонаступнику економічну вигоду та стимулює інвестиції в науково-технічний розвиток.

Однак, цей механізм, будучи основою інноваційного розвитку, містить у собі внутрішній конфлікт із фундаментальним принципом свободи конкуренції. Виключне право за своєю природою є монопольним, оскільки тимчасово виводить об'єкт інтелектуальної власності з режиму вільного використання. Надмірне чи недоброчесне використання патентної монополії може призводити до обмеження конкуренції на ринку, штучного завищення цін та перешкоджання доступу споживачів до необхідних технологій.

Водночас виключне право не є абсолютним. Національне законодавство встановлює як цивільно-правові механізми (ліцензії, договори передачі прав), так і нормативні обмеження, які урівноважують інтереси правовласника і суспільства [4]. Цивільний кодекс та спеціальні акти регламентують види ліцензій (виключна, невиключна, одинична) та порядок їх укладання, а також питання оформлення і реєстрації ліцензійних відносин.

До практичних меж використання винаходу належать кілька груп виключень:

–по-перше, закон передбачає випадки, коли використання винаходу можливе без дозволу правовласника (до прикладу, у межах приватного або експериментального використання, або в разі державних потреб) – деталі таких підстав, а також порядок реалізації останніх визначені в законах та підзаконних актах;

–по-друге, існують інструменти державного втручання в інтересах суспільства: обов'язкова (компенсована) ліцензія або використання винаходу в особливих обставинах (наприклад, надзвичайні ситуації, охорона здоров'я) – такі механізми дозволяють збалансувати монопольну позицію патентовласника та суспільний інтерес [1].

Особливу роль відіграє взаємодія патентного режиму з антимонопольним правом. Використання виключних прав само по собі не вважається зловживанням домінуючим становищем, проте якщо володіння патентом супроводжується антиконкурентними практиками (до прикладу, такими як нав'язування дискримінаційних ліцензійних умов, узгоджені відмови від продажів, необґрунтоване блокування доступу на ринок тощо), то дії правовласника можуть підпадати під регулювання Закону України «Про захист економічної